

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ

А.В. Фурса

Інститут цукрових буряків УААН

В статті запропоновано критерій, за яким можна розраховувати збитки, нанесені буряковій галузі внаслідок забруднення навколишнього середовища.

Інтенсивний розвиток сільського господарства також суттєво впливає на навколишнє середовище. Високий рівень розораності земельних угідь, збільшення парку тракторів і сільськогосподарських машин, внесення великої кількості органічних та мінеральних добрив і застосування хімічних засобів захисту рослин веде до забруднення ґрунтів, водоймищ і атмосфери шкідливими компонентами, хімічними речовинами, вихлопними газами тощо. В цьому зв'язку збільшення виробництва продукції не може бути оправдано, якщо воно супроводжується нераціональним використанням природних ресурсів і негативно впливає на навколишнє середовище.

Екологічні заходи, як і матеріальне виробництво, повинно набути економічної оцінки. Економічним критерієм екологічних заходів має служити величина відвернення економічних втрат. Під економічними втратами, що спричиняються забрудненням навколишнього середовища, розуміють виражені в вартісній формі фактичні або можливі збитки, а також додаткові витрати на їх компенсацію.

Необхідно розрізняти витрати на відвернення забруднення і на компенсацію збитків. Перші означають для скорочення викидів із джерел, а компенсації - зниження наслідків забруднення або вилучення з обігу сільськогосподарських угідь.

Так, оцінку збитків, які наносяться, наприклад, буряковій галузі, доцільно обчислювати за формулою:

и

и

де Збг. - збитки, нанесені буряковій галузі; С - ціна 1ц цукрових буряків, грн.; ДУ - величина недобору врожаю з причин,

обумовлених негативними екологічними факторами; R_1 - коефіцієнт приведення різних домішок до агрегованого виду (до "монозабруднювача"); III - обсяг викидання і-го забруднювача.

Ідея розрахунку полягає в тому, що спочатку усі шкідливі домішки, які викидаються в атмосферу, або забруднюють ґрунти, поверхневі і земельні води, приводяться до "монозабруднювача". Однак, не можна компонувати разом 6 кг гербіциду і $N_{90}P_1$ юКізо тому що їх дія на навколишнє середовище і на людину різна. Але якщо уявити, що ми знаємо в скільки разів один забруднювач небезпечний відносно іншого, то можна надати кожному з них вагові коефіцієнти R_j . Після того як об'ємні показники ті перемножимо на вагові коефіцієнти R_1 їх можна складати між собою. В сумі одержимо умовну загальну масу викиду забруднень в атмосферу, ґрунти, поверхневі й земельні води:

$$\sum_{i=1}^n YR_i X m_{ii}$$

тобто умовний "монозабруднювач", що характеризує загальний рівень забруднення навколишнього середовища.

Виходячи з викладеного, можна дійти висновку, що нині сільському господарству вкрай необхідні екологічні нормативи, за допомогою яких можна було б контролювали гранично допустимі навантаження на агроєкосистеми і їх параметри (інтенсивність ерозії, стан ґрунту, баланс органічної речовини і елементів живлення, ступінь виснаження природних кормових угідь і т.п.). Сільськогосподарське екологічне нормування знаходиться тільки в зародковому стані і значно відстає від промислової екології.

В статье предложен критерий, по которому можно рассчитывать ущерб, нанесенный свекловичной отрасли в результате загрязнения окружающей среды.

The article proposes a criterion with which it is possible to calculate a damage for sugar beet branch caused by environment pollution.